

» ¿Hanja gá jahy nuna nt'ani?

Ri 'ñepi dá munts'iui'yü rá INE ne yá já'i, yá t'uhnini ne yá hmunts'am'ui gá müdi mehai, habü dá za dá mängä yá mbeni, yá mfengät'ot'e ne hanja dá za dá t'ot'ena.

'Nehe, yá já'i dá m'uhni ha nu'yü yá hmunts'i dá za dá juahni nu yá pot'a 'bai nu'yü dá handi dá t'o'te nu yá kóhi xá nkohni'yü ha dá thó'mi dá tagi rá pa'a dá zoxá hanja dá t'ot'ena.

» ¿Ham'yü gá o'thy nuna nt'ani?

Yá hmunts'i ma dá nja nu'a rá pa 02 ne 21 rá zána julio rá jeya 2022. 'Bu gi ne gi nu'a hám'yü ne habü dá t'ot'ena honi ha <https://ine.mx/actores-politicos/candidaturas-indigenas-consulta/>

» ¿Te 'be'a thó'mi dá bóni ha nuna nt'ani?

Thó'mi dá m'uhni ga'tho yá já'i, yá t'uhnini ne yá hmunts'am'ui o'tuä rá 'bedi nuna, habü ge, di ge nu'yü yá mbeni ne yá mfengät'ot'e rá INE dá huxá yá 'ñuu gá t'ot'e gehyá dá hopi dá ja juáni ge nu yá já'i xá njuahni ma nhogät'ot'e gá tháka ntsom'ui majuáni dá mefi ngu ri 'ñepi'yü nu'yü to'o dá mepábi nu'byü hina to'o ma dá mepabi'yü ngu gá ndä

**Ma INE ja rá hmuhui ngetho
oxkägihü ne munskägihü**

¡Ntini!

Rá ntheigise gá 'bet'ont'ani, ha dá fädi'yü yá já'i, yá t'uhnini ne yá hmunts'am'ui yá müdi mehai habü dá ja'yü majuáni pets'i hánja dá hmanse müdi memhai nuya mahyoni 'byü dá thuxa za tähä 'ra yá 'befi gá hñu tsuthui habü huahni'yü yá já'i

Rä Ndä gá 'Yompä ts'uthui gá Mut'ä Nsukä Ts'uthui Maxo'tho M'onda (INE) dä ot'uäbi n'a rä nt'ani'u yä jä'i, yä t'uhnini ne yä hmunts'am'ui gá müdi mehai, tho'mi dä uni'u yä mbeni di ge'u yä juänahe'mi dä údi nu'u yä mut'ä hñahni ne nu'u yä hñahni di njuna mfats'i pëts'i hánja dä juänibi'u nu'u yä jä'i to'o dä ne dä thuts'i dä za tähä dä dähä yä 'bëfi gá hñu ts'uthui xä juahni'u yä jä'i muhuibi'u rä hogät'ot'e habu hindä ja ntsom'uibiu yä jä'i gá müdi mehai ha ri 'ñehni rä t'ot'ä Nsukä ts'uthui gá Hñu ts'uthui rä jeya 2023-2024

» ¿Te rä 'be'ä yä hogä mutät'ot'e häki yä ntheKate?

Nuna n'a rä t'ungä mut'ä t'ot'e di ge nuna tho'mi dä thäki yä ntheKate thogibi'u yä mut'ä jä'i nu'bu ja juäni yä nt'ëpi, ngu nu'u yä jä'i gá müdi mehai.

» ¿Hanja xä mpefi'ä?

Rä jeya 2018, rä INE bi huxä rá müdi m'iki rä hogä nut'ät'ot'e häki yä ntheKate ri mabi'u ya jä'i gá memhai ha nu rä nsukä ts'uthui gá mepä-tebi yä jä'i ha rä hñu ts'uthui, dä japi nu yä mut'ä hñahni dä huxä ha nu yä za tähä yä jä'i gá müdi mehai ha bi zots'e mädi, 13 yä hyodi gá nksukäte; rä jeya 2021 bi zots'e 21 yä hyodi gá nsukäte ne guto yä za tähä ha ra he'mi habu mängä n'a ngu n'a'u nu'u to'o'u yä mut'ä jä'i drá njuahni.

» ¿Te 'be'ä rä Hmanse müdi memhai?

Rá m'ëpi 2° rä Nt'uikohi gá mem'ända ma ge yä jä'i nu to'o ma ge rä me müdi mehai – rä hmanse müdi memhai ngu t'embi hämfö **autoadscrición** – ge'ä rä mbeni ma hyoni japi dä fädi to'o'u dä za dä häni nu'u yä hmuhui ri mabi'u yä müdi mehai
Hingo rä nge'ä, ha nu'ä rä t'ot'änsuki ha rá Xeni'ä rä Dängä Ngu gá Hñu ts'uthui gá Hñu Nsukä Ndä Maxo'tho M'onda bi zoxä rä kohi mä ge ma hyonibi nu'u yä mut'ä hñahni dä ja juäni ge nu'ä rä jä'i di ne da thuts'i ne'ä rä hmunts'am'ui habu ne dä mepäbi'ä dä ja majuäni ge nu'ä pëts'i ri 'ñe'ä ha rä hmunts'am'ui gá müdi mehai; nuna fädi ngu hmanse müdi memhai.

» ¿Te rä 'be'ä rä ntheGise gá 'bet'o nt'äni, ha dä fädi'u yä jä'i?

Yä jä'i, yä t'uhnini ne yä hmunt'säm'ui gá müdi mehai dä za dä mää nu'ä te unibi'u ha nuna t'ot'e ngetho rá nt'ëpi. hänge njabu, rä ts'uthui pëste dä ungä mfädi xä hño ne dä hopi'u dä ma'ñu nu'ä te be'ñu ne dä uni'u yä mbeni ne nu'ä te beni dä za dä 'yot'u di ge nuya t'ot'e, ri 'ñëpi m'ët'o'ä nepu dä t'ot'e.

» ¿Te 'be'ä ma gä ñ'anihu?

Te ngu'u, yä nt'uit'ot'e, ne nu'u mahyoni habu dä za dä thandi ne dä juänibi nu'ä rä mepate gá müdi mehai, ha, hánja dä za dä fädi 'bu nu'ä rä jä'i ne dä dä za tahä gá müdi mehai xi majuäni pëtsi nu'ä ri 'ñe'u ha yä hmunts'am'ui gá müdi mehai ha mää ge rä mingu ha ne dä mepäbi'u.

» ¿To'o'u ma gä anduäbihu?

Ma gä anduabihu nu'u yä jä'i gá müdi mehai m'ui ha rä hai M'onda, dä t'anduäbi n'a ngu n'a'u, dä gu dä anduäbihu nu'u yä ts'uthui nzäntho pëtsi'u nu'bu hina nu'u pëtsi ha yä hmunts'am'ui, ne yä dät's'uthui di juänibi'u